

Motion till riksdagen 2019/20:1279

av Tuve Skånberg m.fl. (KD)

Kränkningar på nätet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uppdrag till Datainspektionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personuppgiftslagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Mer än var tredje 10–16-åring har, enligt organisationen Friends nätrapport 2017, blivit utsatt för kränkningar på nätet det senaste året. Nästan var tionde ung har blivit utsatt för mobbning på nätet det senaste året. Värst drabbade är flickorna. Av flickorna är det 12,5 procent som upplever att de någon gång har blivit mobbade på nätet. För pojkar är siffran 7 procent. När det gäller kränkningar menar Friends i sin rapport att mönstret snarare är kopplat till ålder. Av sextonåringarna har till exempel 51 procent utsatts, i jämförelse med 26 procent av tioåringarna.

Liknande slutsatser går att dra från undersökningen Ungar och medier 2019, gjord av Statens medieråd. Särskilt oroväckande är att barn och unga som uppger att de har utsatts för mobbning och hot på nätet ökar sedan tidigare år.

Under 2019 genomförde Novus en undersökning på uppdrag av Friends för att undersöka kränkningar bland unga som spelar någon typ av digitala spel. Denna visar att 30 procent har blivit utsatta för något slags kränkning när de spelar. 53 procent har svarat att de skämtar eller kommenterar andra spelare på ett sätt som inte känns bra.

Det finns stora skillnader i hur flickor och pojkar använder internet. Medan flickor i betydligt större utsträckning ägnar tid åt sociala medier, ägnar pojkarna betydligt mer tid åt spelande. Flickor tycks vara mer utsatta för sexuella risker på nätet och är överrepresenterade både som offer och som förövare vid nätmobbning.

Nätmobbingen mot barn och unga måste stoppas. En viktig del i det arbetet är att vuxna i allmänhet och föräldrar i synnerhet blir mer närvarande i barns liv. Vuxnas roll att förmedla vad som är acceptabelt beteende både i verkliga livet och på nätet är grundläggande. Barn och unga måste förstå att digitala skändningsord gör lika ont som de som uttalas. Det finns också mer som kan göras för att ta itu med problemen.

Hat och hot på nätet drabbar dock fler än unga. Det drabbar journalister, opinionsbildare och politiker. Många är berättelserna om journalister och bloggare som möts av stormar av hat och hot. Inte minst kvinnliga journalister och bloggare, och inte minst när ämnet rör flyktingar eller jämställdhet.

Alla kränkningar på nätet utgör inte brottslighet men en del gör det. Det kan handla om kränkande fotografering, olaga hot, förtal, ofredande, hets mot folkgrupp eller brott mot personuppgiftslagen (PUL).

Det kan vara svårt att bevisa brott begångna på internet, det visar Brås rapport 2015:6 Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet. Det krävs ofta att information lämnas ut från det företag som tillhandahåller den internetjänst eller den webbsida där kränkningen har ägt rum för att man ska kunna identifiera en okänd gärningsperson. Det handlar om inloggningsinformation i form av så kallade ip-nummer. I rapporten lyfts det fram som ett stort problem att få ut de inloggningsuppgifter som krävs för att kunna spåra okända gärningspersoner. Det gäller i synnerhet för internetjänster som tillhandahålls av företag som befinner sig utanför Sverige. Processen kring en internationell rättshjälpsbegäran är både tidskrävande och omständlig. Vidare finns det svårigheter att kunna styrka brottet i ärenden där en misstänkt person har identifierats. Det har att göra med att brott inte har kunnat styrkas i vissa fall men problemen kan också bero på bristande it-kompetens hos polis och åklagare.

Personuppgiftslagens syfte är att utgöra ett skydd mot att den personliga integriteten kränks. Det kan handla om uppgifter om en persons etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa övertygelse eller fackliga engagemang. I PUL finns möjlighet till skadestånd för den som har blivit kränkt. I realiteten används dock inte detta i dag. Brås rapport visar att polisen mycket sällan registrerar polisanmälningar som rör brott mot PUL. Detta kan förklaras med att varken poliser eller åklagare har tillräckliga kunskaper om PUL. Det måste dock åligga åklagarväsendet att också nyttja detta lagrum. Om dagens lagstiftning i realiteten är tandlös måste en skärpning ske så att åtal för grova kränkningar på internet verkligen väcks och det finns en reell möjlighet till skadestånd. Det är först när hotet om att upptäckas och fällas blir en realitet som lagen kan få en förebyggande effekt.

Den dåvarande alliansregeringen tillsatte en utredning (dir. 2014:74) om hur lagstiftningen kan ses över och anpassas efter den tekniska utveckling som har skett, där alltmer av den digitala kränkningen sker över nätet och inte i traditionell registerhantering. Kristdemokraterna välkomnar flera förslag som regeringen senare föreslog i propositionen Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (2016/17:222), såsom att straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligas och moderniseras. Lagändringarna innebär också nya bestämmelser om kränkande fotografering, en fråga som Kristdemokraterna har drivit tidigare. Men vi menar också att dessa åtgärder inte är tillräckliga.

Regeringen bör även ge Datainspektionen i uppdrag att utveckla ett kvalitetsverktyg för sajter med hög integritetsstandard samt överväga om det bör tas fram ett kvalitetsverktyg för internetjänster i relation till den personliga integriteten, likt truste.com, som innebär en märkning av sajter med hög integritetsstandard. Detta skulle vara ett sätt att

belöna de sajter och tjänster som arbetar medvetet mot kränkningar på nätet. Kristdemokraterna ökar också anslaget till Datainspektionen med 2 miljoner kronor för att stärka arbetet mot exempelvis näthat. Dessutom vill Kristdemokraterna införa en specialenhet inom polisen som arbetar mot näthat och nättrakasserier och höja kompetensen inom polisen inom detta område.

Vi måste ta nätkränkningar på allvar. Så många unga far illa och utsätts utan att den skyldige någonsin behöver oroa sig för att bli upptäckt och bestraffad. Det är inte rimligt. Vi behöver en lagstiftning som skyddar brottsoffren och preventiva åtgärder som leder till färre nätkränkningar.

Tuve Skånberg (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Ingemar Kihlström (KD)

Robert Halef (KD)

Andreas Carlson (KD)

Lars Adaktusson (KD)